

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย ได้พัฒนามายาวนาน ตามยุคตามสมัย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งภายในและภายนอกประเทศ “การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในแต่ละยุคที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามา มีอิทธิพล โดยในยุคก่อนมีสนธิสัญญาบาวริง ไทยยังมีระบบเศรษฐกิจแบบพอยังชีพ เพราะมีการผลิตเพื่อบริโภค และส่งส่วยให้แก่เจ้านาย เมื่อมีการเปิดประตูการค้าระหว่างประเทศหลังทำสนธิสัญญาบาวริง ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นระบบทุนนิยม ทรัพยากรของชาติถูกจัดสรรไปใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก และผลจากการที่สินค้าอุตสาหกรรมจาก ต่างประเทศเข้ามาทำลายอุตสาหกรรมในครัวเรือน ระบบเศรษฐกิจไทยก็เริ่มมีลักษณะแบบพึ่งพิงต่างประเทศ โดยเฉพาะการพึ่งพิงการส่งออก”^๑

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นให้ดำเนินไปในทางสายกลางแต่ก็ต้องก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง สภาวะที่ดำรงอยู่ด้วยความพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยไปและมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ความพอเพียงจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ปฏิบัติมีความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติจะต้องเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน และนักธุรกิจทุกระดับให้มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ

^๑ ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์, ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖๓.

ให้แก่เด็ก การที่ครูจะถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กได้ ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ถ้าครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูต้องรู้จักพอก่อน อาชีพครูในสังคมไทยถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องเป็น ‘แม่พิมพ์ของชาติ’ เป็นต้นแบบที่ช่วยหล่อหลอมเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตมาเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม ซึ่งคนที่จะมาทำอาชีพเรือจ้างนั้นต้องเป็นคนที่เสียสละตัวเองอย่างขมขื่นที่ครูที่ทำหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาในสังคมไทยก็ไม่ได้เป็นคนที่มียาได้อะไรมากมายอยู่แล้ว เพราะในสังคมไทยโบราณ บรรดาครูจะไม่มีการเรียกอามิสสินจ้างกับลูกศิษย์ที่มาฝากเนื้อฝากตัว และบางทีอาจจะต้องเลี้ยงข้าวปลาอาหารลูกศิษย์ด้วยซ้ำ แต่สิ่งตอบแทนที่บรรดาครูเหล่านั้นได้รับคือฐานะทางสังคมที่สูงกว่าคนอื่นๆ ในชุมชนเป็นที่นับหน้าถือตา และเป็นเสมือนผู้นำชุมชนคนหนึ่ง และวัฒนธรรมการนับถือครูก็สืบทอดกันมาในสังคมไทยจนถึงปัจจุบันแต่เมื่อเวลาผ่านไป เอาเข้าจริงๆ แล้ว ครูของการศึกษาในระบบทุกวันนี้ ก็เป็นเหมือนลูกจ้างคนหนึ่งที่ถูกครอบงำเงินจ้างให้มาสอนบุตรหลาน ไม่ได้มีบุญคุณกับลูกศิษย์ท่วมหัวอย่างเมื่อก่อน ดังนั้น การจะดำรงสภาพของ ‘ผู้มีหน้ามีตาในชุมชน’ เอาไว้ ก็ต้องเปลี่ยนมานั้นเรื่องของวัตถุแทน ลองสังเกตดูก็ได้ว่าคนที่เป็นครูนั้น มักจะมีบ้านที่ใหญ่กว่าใคร ต้องมีรถเก๋งขับ มีการแต่งกายและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนในชุมชนคนอื่นๆ เวลาถึงงานบวชงานแต่ง ก็ต้องไปเป็นเกียรติในงาน ทั้งๆ ที่รายได้ของครูที่เป็นเงินเดือนนั้น บางทีอาจจะเทียบไม่ได้เลยกับรายรับของร้านขายของชำหน้าปากซอย และเนื่องจากรายได้ที่น้อย และค่าใช้จ่ายทางสังคมที่สูงของครูนี้เอง สถานะของครูในสังคมไทยจะถูกรองรับด้วยวาทกรรม อย่าง ‘แม่พิมพ์ของชาติ’ ‘เรือจ้างผู้เสียสละ’”

ฐานะของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมส่วนมากยังจัดอยู่ในระดับที่รายจ่ายไม่สมดุลกับรายได้ โดยเฉพาะครูที่มีครอบครัวแล้ว ต้องผ่อนทั้งบ้านทั้งรถ ค่าเทอมลูก เงินเดือนที่ได้รับย่อมไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งทางออกที่เหลือของครูก็คือการกู้เงิน โดยเฉพาะกับครูที่เป็นราชการเพราะสามารถกู้เงินได้ง่ายกว่าครูโรงเรียนเอกชนมาก ‘สหกรณ์ออมทรัพย์ครู’ จึงเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของครูโรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศ เมื่อเงินเดือนของครูไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย (และใช้หนี้) จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่บรรดาแม่พิมพ์ของชาติจะต้องเอาเวลาไปทำมาหากินในทางอื่น ก็เลือกที่จะทำงานสอนพิเศษนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียน การไปทำงานอื่นนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนนั้น มักจะนำมาสู่ปัญหาคุณภาพของการสอน

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก การที่ครูจะถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กได้ ครูจะต้องมีความรู้ ความ

เข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน^๒ เพราะเมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ถ้าครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูต้องรู้จักพอก่อน โดยครูต้องอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นตอน ไม่ก้าวกระโดด ต้องรู้จักพิจารณาข้อมูลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนคือการทำให้เด็กรู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ และนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตได้ เมื่อนั้นจึงถือว่าการขับเคลื่อนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ประสบความสำเร็จ” ไม่มีเหตุผล และ ไม่มีภูมิคุ้มกัน ปัญหาที่แท้จริง นั้นส่วนมากมาจากความไม่พอประมาณ ความไม่มีเหตุผล และไม่มีภูมิคุ้มกัน การจะทำให้ผู้คนเข้าใจถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงทั้งหมดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องเปลี่ยนความเชื่อและทัศนคติหลายอย่างของผู้คนในทุกระดับ ว่าสังคมที่พัฒนา อยู่ดีมีสุขนั้น ไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว แต่การมีชีวิตอยู่ตามอัตภาพถือว่าเป็นความจริงที่ทุกคนจะต้องให้ความเคารพ การอยู่อย่างไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดๆ ไร้พันธนาการน่าจะเป็นความสุขที่แท้จริงมากกว่าการต้องมีวัตถุมากมาย การดำเนินชีวิตในแต่ละวันให้มีความสุข ความเจริญและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆ นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ช่วยในการพัฒนาชีวิต การหนึ่งของการดำรงชีวิตของศาสนาพุทธคือการยังชีวิตด้วยปัจจัย ๔ อย่างพอดี คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ปัจจัยทั้ง ๔ นี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการดำรง ชีวิตในสังคมชีวิตประจำวันของมวลมนุษย์ ที่ดิ้นรนในแต่ละวันเพื่อการยังชีวิตให้อยู่รอด ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองมีที่อยู่ มีอาหาร มีเงิน มีสวัสดิการเป็นต้น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีที่อยู่ที่ดีขึ้น มีอาหารที่ดี มีเงินตราเพื่อสนองและบำบัดความต้องการของตนเองสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง

^๒ ปรียานุช พิบูลสราวุธ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔-๑๒๕.

^๓ วีระ ปันทรพิภพ, “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑).

แห่งโภคทรัพย์ เมื่อมนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีแล้วการที่จะพัฒนาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ เรื่องที่ง่ายขึ้น^๔ แต่ปัจจัย ๔ แบบพอเพียงนั้นจะให้สมบูรณ์ต้องมีอีกปัจจัยหนึ่งเข้ามาเชื่อมด้วยคือการศึกษาแห่งการบริโภคตามมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธ ศาสนาอยู่ที่การรู้จักประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภคเป็นปัจจัยที่ ๕ คือ โภชนมัตตัญญตา ได้แก่ การพิจารณาปัจจัย ๔ ถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนต้องเกี่ยวเนื่องด้วยปัจจัย ๔ การบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ด้วยพิจารณา คือบริโภคด้วยปัญญา ไม่บริโภคด้วยตัณหาบริโภคด้วยตัณหา ก็คือ บริโภคเพื่อเสพส เมื่อมุ่งเอร็ดอร่อย คือสนองความรู้สึกชอบใจไม่ชอบใจ เอาแต่ความสุขจากการเสพ ที่ว่าสุขในเรื่องของอาหารก็คืออร่อย เป็นการสนองตัณหาซึ่งอยากบำรุงบำเรอตา หู จมูก ลิ้น กายด้าเป็นเครื่องนุ่งห่มก็มุ่งความสวยงามตลอดจนแข่งขันฐานะกันเอาอาหารเครื่องนุ่งห่ม เอาที่อยู่อาศัยเป็นเครื่องอวดแสดงฐานะ การทำอย่างนี้ ไม่เป็นการสนองความต้องการที่แท้จริงของชีวิต หรือเรียกว่าไม่ได้เป็นเครื่องแสดงการมีคุณภาพชีวิต^๕

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนในเรื่องของทางสายกลาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นอยู่ การอยู่อาศัย การกิน การบริโภค การเจริญสมาธิภาวนา พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญเรื่องมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลาง

ปัจจุบันนี้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ มันถ่างโถมเข้ามาเป็นสาเหตุให้คนดำเนินชีวิตแบบสุดโต่ง โดยเฉพาะครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมมีปัญหาในเรื่องการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นกรรมการสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๗๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, หน้า ๓๐.

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลัก
ปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตเอกสาร เอกสารที่ศึกษาศึกษาในงานวิจัยนี้ มีดังนี้

๑) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ๒๕๓๕

๒) เอกสารชั้นทุติยภูมิอื่นๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

๑.๓.๒ ขอบเขตเนื้อหา การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลัก
ปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีสำนึกใน
คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความ
เพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วและกว้างขวางทั้งวัตถุดิบ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
ได้แก่ จำแนกเป็น ๓ มิติ ได้แก่ ๑) ความพอประมาณ ๒) ความมีเหตุผล ๓) การมีภูมิคุ้มกันในตัว

๑.๓.๓ ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน
จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการศึกษา

๑.๔.๑ ศึกษาหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา

๑.๔.๒ ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียน
โคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร

๑.๔.๓ ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลัก
ปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลัก
ปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด นิยามศัพท์ที่ใช้
ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำองค์ความรู้และความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนโดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ มีความเพียร และความอดทน สติ และปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น ๓ มิติ ดังนี้

๑) **พอประมาณ** หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จะต้องมีความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๒) **มีเหตุผล** หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จะต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๓) **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ ที่โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพัตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความเห็นว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ เศรษฐศาสตร์สายกลางหรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมา ซึ่งสอดคล้องกับพุทธธรรม ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ถือได้ว่าเป็น สมพัฒนา คือ เป็นไปอย่างถูกต้องและพอดี

ส่วนความพอดีนั่น คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกันนั่นเอง นอกไปจากนี้ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธยังได้ให้ความเห็นว่า เศรษฐศาสตร์จะมีความหมายอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีความสามารถในการดำรงชีวิตที่ดีงาม และมีการพัฒนาทางจิตให้สูงยิ่งขึ้นด้วย มิฉะนั้น เศรษฐศาสตร์จะมีไว้เพื่ออะไร ในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายของความ “พอดิ” ที่นอกเหนือจากที่ว่าความพอดิ คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกันแล้ว เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ยังมีที่เรียกว่า โภชนมัตตัญญตา^๖ ซึ่งปรากฏในโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ว่า มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺมี” คือความรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณคือรู้จักพอดิ ความพอประมาณคือความพอดิ ดังนั้นคำว่า มัตตัญญตา คือ ความรู้จักพอดิ ซึ่งมีความหมายเดียวกัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความพอดิ ในของเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นเองอย่างไรก็ดีนอกเหนือไปจากการรู้จักประมาณและรู้จักพอดิ สำหรับตนเองแล้ว ความพอดิในมัชฌิมานั้น ยังมีความหมายถึงการไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เฉพาะในการบริโภคเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงที่ว่า “อหิสา สัพพปาณาน” คือการไม่เบียดเบียนชีวิตและธรรมชาติทั้งปวง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกันอยู่เป็นระบบ ที่เรียกว่าระบบนิเวศ (Eco – System) อีกด้วย กล่าวโดยสรุป กิจกรรมทางเศรษฐกิจควรถือเป็นแค่ มรรคา คือ เป็น means มิใช่เป็นจุดหมายสุดท้ายในตัวเอง หากควรเป็นแค่เพียงฐานสนับสนุนกระบวนการพัฒนาตนเองของมนุษย์เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นและงดงามขึ้นเท่านั้น^๗

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า ระบบชีวิตของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มรรค นั้นมีอยู่ว่า มัชฌิมาปฏิปทา และองค์มรรคแต่ละข้อก็เป็นสัมมา เช่น สัมมาอาชีวะ การที่เป็นสัมมานั้นก็คือ โดยถูกต้อง คือการทำให้เกิดความพอดิ ความเป็นมัชฌิมาปฏิปทาก็คือความพอดินั่นเอง การบริโภคด้วยที่เรียกว่า โภชนมัตตัญญตา คือความรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณคือ รู้จักความพอดิ มัตตัญญตา ได้แก่ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดิในการบริโภค หมายถึงความพอที่ให้คุณภาพชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ มัชฌิมาปฏิปทา มุ่งความดีและความสมดุล ยึดความพอดิ มีปัญญาและฉันทะ ความพอใจด้วย^๘

^๖ ที.ปา.(บาลี) ๑๑/๓๐๔/

^๗ ที.ม.(บาลี) ๑๐/๕๐/๔๔.

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมล คีมทอง, ๒๕๓๑)

^๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕), หน้า ๕๕.

พระมหาอภินันท์ อภินนุโท ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์มัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับทางสายกลางของอริสโตเติล ได้สรุปผลการศึกษาว่า มัชฌิมาปฏิปทา คือ ข้อปฏิบัติหรือวิถีดำเนินชีวิตที่เป็นกลางๆ ตามธรรมชาติสอดคล้องกับธรรมชาติ พอเหมาะพอดีที่จะให้เกิดผล คือ แก้ปัญหาตามกระบวนการของธรรมชาติได้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพื่อความสว่าง สะอาด และความสงบ ตลอดจนเกิดปัญญาญาณ คือรู้ว่ายู่ตรงกลางระหว่างทางอันสุดโต่งทั้งสอง ได้แก่ กามสุขัลลิกานุโยค กับอัตตakilมณานุโยค ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ชั้นสูง^{๙๙}

พระมหาสง่า พลสงคราม ได้ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย ผลวิจัยพบว่า เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมิได้เริ่มจากสมมุติฐานทางเศรษฐศาสตร์ แต่เป็นคำสอนที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ตามปฏิบัติสัมมาอาชีวะ โดยใช้สติปัญญาควณและกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณ^{๑๐๐}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหามิตร จิตปญโญ (วันยาว) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ” พบว่าความรู้จักพอประมาณมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของคนให้มีความสำนึก (โยนิโสมนสิการ) ก่อนแล้วจึงอุปโภคบริโภค คือ การยกระดับชีวิตที่สามารถแก้ปัญหาความทุกข์ของบุคคลได้อย่างไรก็ตามความรู้จักพอประมาณจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยธรรม เช่น สัมปยุตธรรม ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีมีเหตุผล อปัณณกปฏิปทา ธรรมที่เป็นแก่นสารที่แท้จริง เป็นต้น เป็นเครื่องเกื้อหนุน ผู้ปฏิบัติได้ยอมนำความสุขให้แก่ตนเองและความสันติสุขแก่สังคม ส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเริ่มจากการแก้ปัญหาโครงสร้างการดำเนินชีวิตของเกษตรกรให้สามารถยังชีพได้อย่างพอเพียง ด้วยการบริหาร

^{๙๙} พระมหาอภินันท์ อภินนุโท, “การศึกษาวิเคราะห์มัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับทางสายกลางของอริสโตเติล”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐๐} พระมหาสง่า พลสงคราม, การศึกษาเปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธกับเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาศาสนาเปรียบเทียบ (คณะอักษรศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒).

การจัดการระบบโครงสร้างการผลิตที่สนองตอบการบริโภค เน้นคุณภาพที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกาผลิตและการบริโภคมีใช้ตลอดปี ด้วยการเกษตรกรรมบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยการผลิตไว้บริโภคในครัวเรือนอย่างพอเพียง ที่เหลือก็แบ่งปันและขาย ส่วนความเหมือนกันคือ ทั้งสองแนวคิดจะเน้นการพึ่งตนเอง การเอื้ออาทรกัน ความเป็นอิสระจากปัจจัยภายนอก มุ่งพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน^{๑๒}

พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันตะ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา” พบว่า แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ คือ ปรัชญา โครงสร้าง และกระบวนการกล่าวคือ พระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความที่เรียกว่าความแนวพุทธและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างมีปรัชญาอันประกอบด้วยการและอุดมการณ์ความที่เป็นไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืนประสานเชื่อมโยงกัน คือ เป็นระบบความที่มีความเป็นธรรมสูงคำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นระบบความที่เป็นองค์รวมไม่มองเรื่องของความแบบแยกเป็นส่วน ๆ ดำเนินกิจกรรมทางความตามมัชฌิมาปฏิปทาโดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สัมมาวาจา วิสสุจริต สัมมากรรมมันตะกายสุจริต สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ไม่ประมาท ยึดความสมดุล ๓ ประการ คือ ความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ และวัตถุกับจิตใจ^{๑๓}

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์และปรัชญาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความคล้ายคลึงกันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยที่มัชฌิมาปฏิปทาและความพอประมาณ เป็นวิธีการหรือหนทางในการพัฒนาตน ขณะที่โยนิโสมนสิการและความมีเหตุผลเป็นเรื่องอำนวยการสนับสนุน

^{๑๒} พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ (วันยาว), “ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับพอเพียงในพระราชดำริ”, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

^{๑๓} พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันตะ), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา”, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

การพัฒนาตน ส่วนอุปมาพหุธรรมและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นเครื่องกำกับการพัฒนาตน^{๔๔} ให้มีกิจกรรมทางความที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภค การแจกจ่าย การสร้างงาน ฯลฯ จะต้องเป็น สัมมาเศรษฐกิจ คือ เป็นเศรษฐศาสตร์เชิงจริยธรรม และมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจรวมตลอดไปถึงสังคม ชุมชน ระบบนิเวศ และโลกเป็นส่วนรวมด้วย^{๔๕}

สรุป เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน เดินทางสายกลาง มีความพอดีและพอเพียง กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งสำคัญต้องรู้จักการพึ่งพาตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และรู้จักการนำทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นรู้จักการนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขความสบาย และพอเพียงกับตนเอง

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นไปตามการทางสถิติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

๑. การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๑) ประชากรการวิจัยครั้งนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๕๗ คนจำแนกเป็น

๑.๑ เพศ จำแนกเป็น

๑.๑.๑ ชาย

^{๔๔} พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘๑.

^{๔๕} มนุญ มุกข์ประดิษฐ์, “มัชฌิมาปฏิปทา ในพระไตรปิฎกกับทางสายกลางในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”, พุทธศาสนธรรมาภิบาล สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๑.๒.๒ หญิง

๑.๒ อายุ

๑.๑.๑ ไม่เกิน ๓๐ ปี

๑.๑.๒ ๓๑ - ๕๐ ปี

๑.๑.๓ ๕๑ ปีขึ้นไป

๑.๓ ประสบการณ์ในการสอน

๑.๓.๑ ไม่เกิน ๕ ปี

๑.๓.๒ เกิน ๕ - ๑๕ ปี

๑.๓.๓ ๑๖ ปีขึ้นไป

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออก ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบมีคำตอบให้เลือก (Check List) โดยสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้พอเพียงในการดำเนินชีวิตของครู โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น ๕ ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

คะแนน	การแปลความหมาย
๕	หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับมาก
๓	หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ ปานกลาง
๒	หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับน้อย
๑	หมายถึง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามแนวทางการประยุกต์ใช้พอเพียงในการดำเนินชีวิตของครู โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๘ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมีความภูมิใจที่มี ปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิตประจำวัน มีบ้านสำหรับอยู่อาศัย มีอาหารไม่อดอยาก ไม่มีหนี้สินมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องนุ่งห่ม มียาสมุนไพรรักษาโรค สุขภาพกาย สุขภาพใจดี ครอบครัวอบอุ่น คนในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง ทุกคนประกอบอาชีพเกษตร ผสมผสานอย่างภาคภูมิใจร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ชีวิตแบบพอเพียงมีอยู่ มีกิน ไม่มีหนี้สิน ประกอบอาชีพตามกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา ตามพื้นที่ที่มีทำกิน คบเพื่อนดี โดยยึดในการดำรงชีวิตอย่าง“อยู่ เย็น เป็น สุข”

๒. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องวัตถุประสงค์ และตามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

๓. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

๔. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ ๑. รศ. ดร. ประจิตร มหาหิง อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒. รศ. เอกฉัตร จารุเมธิชน ผู้เชี่ยวชาญประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๓. ดร.ประยูร แสงใส อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of consistency)

๕. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเสนอแนะอีกครั้ง

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนจตุรพักตรพิมานอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน

๗. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item total correlation)

๘. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน ๓๐ ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

๕. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

๑.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิณ จัหวัดร้อยเอ็ดเพื่อขอความร่วมมือและตอบแบบสอบถามที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง โดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

๓. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๑.๑๐ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพ และชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ ๒ เกี่ยวกับ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน ในการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิณ จัหวัดร้อยเอ็ด โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน(S.D.)แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ ขึ้นไป	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๕	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๕	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๕	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๕	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตกรมพิณ จัหวัดร้อยเอ็ด โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าจาก (open end)

๑.๑๑ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

๑.๑ ค่า IOC (Index of item objective congruence)

๑.๒ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power)

๑.๓ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

๒. สถิติพื้นฐาน

๒.๑ ค่าความถี่ (Frequency)

๒.๒ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒.๓ ค่าเฉลี่ย (Mean)

๒.๔ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓. การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนโลก
ล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู
จำนวน ๑๐ คน

๑. นายศิริ ฐนะมุต ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

๒. นายทิวา วรโยธา ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ

๓. นายกิตติ เจริญสะอาด ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน

วิชาการ

๔. นายประดิษฐ์ แสนพิมล ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน

งบประมาณ

๕. นายสมศักดิ์ เอี่ยมสุวรรณ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่าย

บริหารงานบุคคลากร

๖. นายกมลพันธ์ ภาวสี ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน

ทั่วไป

๗. นายฉันท ศรีตาลิศ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

๘. นางบานบุรี จิตไทย ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

๕. นางบุศรา ชามบุญมี ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

๑๐. นางพรชนก อุปดี ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

๔. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายภาพ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ

๕. การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของครู ตามหลักปัจจัย ๔ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาใช้ เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ ๑ มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

๓) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่านพิจารณาความ เหมาะสมและความถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องเกี่ยวกับประเด็นคำถาม

๕) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปเก็บข้อมูล

๖. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัด ร้อยเอ็ดเพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์

๒) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้าง ความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้ กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็น ผู้ให้ข้อมูล และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนา กับกลุ่มเป้าหมาย

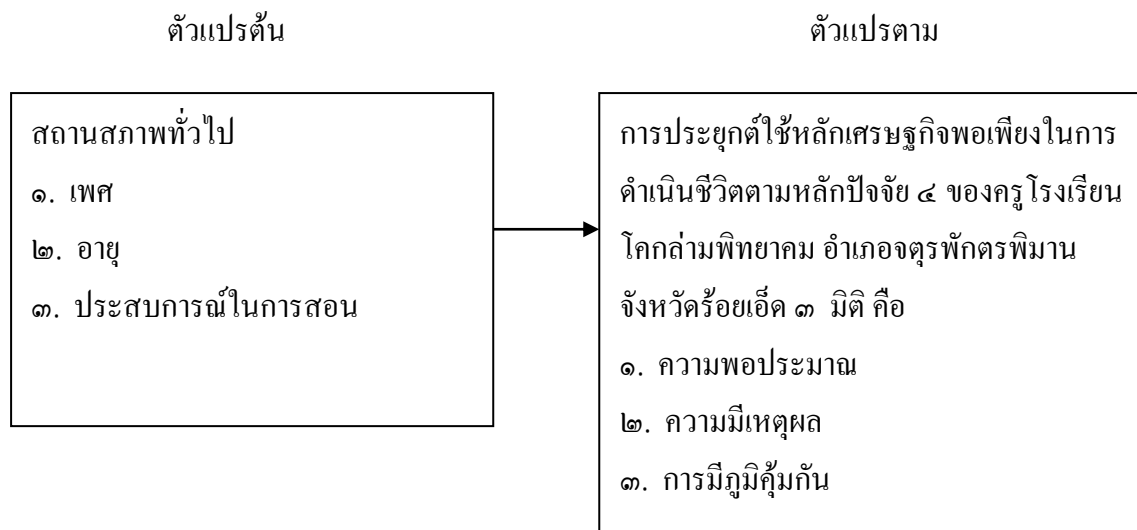
๗. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้ การแปรความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ๔ ของครู ๓ มิติ คือ

๑. ความพอประมาณ
๒. ความมีเหตุผล
๓. การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง

๑.๑๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ๔ ของครู โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ เรื่องกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๖} ได้ศึกษาแล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลองค์ความรู้ เป็นกรอบแนวคิดตามโครงสร้าง ดังแผนภาพที่ ๑

ภาพประกอบที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๑๖} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ, กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, หน้า ๑๑๖-๑๑๘.

๑.๑๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๑๓.๑ ได้ทราบหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ๔ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๑.๑๓.๒ ได้ทราบสภาพและปัญหาในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตพัฒนารัฐ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๑๓.๓ ได้ทราบแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตพัฒนารัฐ จังหวัดร้อยเอ็ด